

УДК 658.15

Л.А.Лахтіонова, доц., канд. екон. наук

Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана», м. Київ

Модель внутрішнього аналізу фінансової стійкості компанії на основі абсолютних її показників

Анотація: розглянуто думки вчених-аналітиків стосовно абсолютних показників фінансової стійкості суб'єктів господарювання, надана критична оцінка різним точкам зору з цього питання, розроблена та обґрунтована власна точка зору про систему абсолютних показників фінансової стійкості господарюючих суб'єктів у внутрішньому фінансовому аналізі. Запропонована модель внутрішнього фінансового аналізу компанії на основі абсолютних її показників.

фінансова стійкість, суб'єкт господарювання, абсолютні показники, внутрішній фінансовий аналіз

В умовах тривалої фінансової кризи одною із найважливіших складових в забезпеченні успішної життєздатності господарюючих суб'єктів є наявність їх фінансової стійкості. На сьогодні існують різні підходи до аналізу фінансової стійкості суб'єктів економіки, різнобічність думок стосовно її показників.

У світовій (ближнє зарубіжжя – Росія, Білорусь) [1 – 12] і вітчизняній [13 – 18] теорії та практиці фінансового аналізу та аналізу фінансової звітності не існує єдиної думки стосовно складу та методики визначення абсолютних показників фінансової стійкості. В країнах далекого зарубіжжя (Британія, США, Франція та ін.) [19 – 29] взагалі не виокремлюються абсолютні показники фінансової стійкості, а деякі вчені із цих країн навіть не виокремлюють поняття фінансової стійкості. Тому тема дослідження є доволі актуальною.

Метою статті є розробка моделі внутрішнього аналізу фінансової стійкості компанії на основі абсолютних її показників та розробка системи групування і методики їх визначення.

У зв'язку з цим розв'язуються наступні завдання:

- розглянути думки вчених-аналітиків з абсолютних показників фінансової стійкості суб'єктів економіки;
- розкрити дискусійні питання стосовно абсолютних показників фінансової стійкості господарюючих суб'єктів;
- обґрунтувати та розробити систему та методику визначення абсолютних показників фінансової стійкості суб'єктів господарювання у внутрішньому фінансовому аналізі;
- побудувати модель внутрішнього аналізу фінансової стійкості компанії на основі абсолютних її показників.

На основі вивчення різних літературних джерел можна виокремити наступні групи думок вчених-аналітиків та наявність дискусійних питань зі складу та методики визначення абсолютних показників фінансової стійкості, пов'язаних з рівнем забезпеченості запасів (запасів і затрат) джерелами їх формування (табл. 1).

Таблиця 1 – Групування думок з наявності та методики визначення абсолютних показників фінансової стійкості, пов'язаних з рівнем забезпеченості запасів (запасів і затрат) джерелами їх формування

№ з/п	Автори	Методики розрахунку абсолютних показників фінансової стійкості, пов'язаних з рівнем забезпеченості запасів (запасів і затрат) джерелами їх формування та дискусійні питання
1.	Шеремет А.Д., Негашев Є.В., 2010 р.; Кірьянова З.В., Седова О.І., 2011 р.	<p>Абсолютні показники наявності джерел формування запасів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - наявність власних оборотних коштів (НВОК): реальний власний капітал (ВК) – необоротні активи (НА) – довгострокова дебіторська заборгованість; - наявність довгострокових джерел формування запасів: НВОК + ДЗ; - загальна величина головних джерел формування запасів: НВОК + ДЗ + ККР (короткострокові кредити і позики); <p>Показники забезпеченості запасів джерелами їх формування:</p> <ul style="list-style-type: none"> - надлишок або нестача власних оборотних коштів для формування запасів; - надлишок або нестача довгострокових джерел формування запасів для формування запасів; - надлишок або нестача загальної величини головних джерел формування запасів для формування запасів. <p>Дискусійні питання: назва та методика розрахунку показників, застосовується у зовнішньому фінансовому аналізі (ЗФА).</p>
2.	Бузирев В.В., Нужина І.П., 2010 р.	<p>Для визначення типу фінансової ситуації застосовуються такий показник як надлишок або нестача джерел коштів для формування запасів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) запаси; 2) сума оборотних коштів, сформована тільки за рахунок власного капіталу (ВК – НА); 3) сума оборотних коштів, сформована за рахунок власного капіталу та довгострокових зобов'язань - власний оборотний капітал: (ВК + ДЗ) – НА; 4) загальна величина основних джерел формування запасів: (ВК + ДЗ + ККЗ (короткострокові кредити і позики)) – НА. <p>Показник забезпеченості запасів джерелами формування:</p> <ul style="list-style-type: none"> - надлишок (нестача) оборотних коштів (сформованих лише з урахуванням ВК) для формування запасів; - надлишок (нестача) власного оборотного капіталу для формування запасів; - надлишок (нестача) загальної величини джерел формування запасів. <p>Дискусійні питання: назва та методика розрахунку показників, застосовується у ЗФА.</p>
3.	Пласкова Н.С., 2010 р.	<p>Один із критеріїв фінансової незалежності організації - забезпеченість її матеріальних оборотних активів (запасів) стійкими джерелами формування</p> <p>Величина матеріальних виробничих запасів (МВЗ): запаси + ПДВ по придбаним цінностям.</p> <p>Власні оборотні кошти (ВОК): (Капітал та резерви + ДМП + ДЗ – НА).</p> <p>Класифікація фінансової незалежності:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Абсолютна фінансова незалежність: МВЗ менше або дорівнюють ВОК 2. Нормальна фінансова стійкість: МВЗ менше або дорівнюють ВОК + короткострокові кредити та позики 3. Високий ступінь фінансової залежності: МВЗ менше ВОК + короткострокові кредити та позики + короткострокова кредиторська заборгованість постачальникам 4. Кризовий фінансовий стан: МВЗ більше ВОК + короткострокові кредити та позики + короткострокова кредиторська заборгованість постачальникам <p>Дискусійні питання: назва та методика розрахунку показників, застосовується у ЗФА.</p>

Продовження таблиці 1

4.	Любушин М.П., Бабічева Н.Е., 2010 р.	Один із критеріїв фінансової стійкості організації - надлишок або нестача джерел коштів для формування запасів (матеріальних оборотних фондів). <u>Власні оборотні кошти:</u> $ВК - НА = (Капітал та резерви + ДЗ) - НА$ Зазвичай виділяють чотири типи фінансової стійкості: 1. Абсолютна стійкість фінансового стану: Запаси менше ВОК + короткострокові кредити та позики 2. Нормальна стійкість: Запаси = ВОК + короткострокові кредити та позики 3. Нестійкий фінансовий стан: Запаси = ВОК + короткострокові кредити та позики + тимчасово вільні джерела коштів (резервний капітал, фонди накопичення та споживання) + кредити банків та позикових коштів на тимчасове поповнення оборотного капіталу 4. Кризовий фінансовий стан: Запаси більше ВОК + короткострокові кредити та позики + тимчасово вільні джерела коштів (резервний капітал, фонди накопичення та споживання) + кредити банків та позикових коштів на тимчасове поповнення оборотного капіталу Дискусійні питання: назва та методика розрахунку показників, застосовується у внутрішньому фінансовому аналізі (ВФА).
5.	Стростен-ко Г.Г., Мірко Н.В., 2006 р.; Мних Є.В., Барабаш Н.С., 2010 р.; Пожидаєва Т.О., 2010 р.	Виділяють абсолютні показники: 1. Наявність власного оборотного капіталу (Кво), яку визначають як різницю власного капіталу (Кв) та суми необоротних активів (НА): $Кво = Кв - НА$. 2. Наявність власного оборотного та довгострокового залученого капіталу, який називається перманентним (Квд) і \square енашев \square ого \square як сума власного оборотного капіталу та довгострокового залученого капіталу (Кзд): $Квд = Кво + Кзд$ 3. Загальна величина капіталу для формування запасів і затрат (Ксум), яку визнають як суму перманентного капіталу та короткострокового залученого капіталу (Кзк): $Ксум = Квд + Кзк$ або $Ксум = Кво + Кд + Кзк$. Дискусійні питання: назва та методика розрахунку показників, застосовується у ЗФА.
6.	Черненко А.Ф., Башаріна А.Б., 2010 р.; Жуліна О.Г., Іванова Н.О., 2011 р.; Литнева Н.О., Парушина Н.В., Кишимова Є.О., 2011 р.	Джерела формування запасів: - власні оборотні кошти: $ВОК = ВК - НА$ (ряд. 490 «Капітал і резерви» – ряд. 190 «Необоротні активи»); - власні та довгострокові кошти формування запасів: $ВД = ВОК + ДЗ$; - загальна величина головних джерел формування запасів: $ЗП = ВД + ККР$ (короткострокові кредити та позики). Достатність даних трьох джерел для джерел формування запасів: - надлишок або нестача власних оборотних коштів: $\pm ВОК = ВОК - Запаси$; - надлишок або нестача власних і довгострокових джерел формування запасів: $\pm ВД = ВД - Запаси$; надлишок або нестача загальної величини головних джерел формування запасів: $\pm ЗП = ЗП - Запаси$. Виділяють як наявність власних оборотних коштів та джерела формування запасів та затрат. Виділяють як наявність власних оборотних коштів та джерела формування запасів та затрат, а також виділяють складову – короткострокові кредити та позикові кошти без прострочених позик (підсумок 5 розд. «Короткострокові зобов'язання») Дискусійні питання: назва та методика розрахунку показників, застосовується у ЗФА.

Пропонується наступна схема абсолютних показників фінансової стійкості господарюючих суб'єктів у внутрішньому фінансовому аналізі:

- 1) головні показники;

- 2) узагальнюючі показники;
- 3) комплексні показники;
- 4) часткові показники.

Головні абсолютні показники:

1) позитивні власні джерела фінансування як різниця між загальними ресурсами (алгебраїчна сума по рах. 1 класу «Необоротні активи», по рах. класу 2 «Запаси», по рах. класу 3 «Кошти, розрахунки та інші активи») та загальними зобов'язаннями (сума по рах. 47, 48, 49 класу 4 «Власний капітал та забезпечення», по рах. класу 5 «Довгострокові зобов'язання», по рах. класу 6 «Поточні зобов'язання»).

2) наявність власних оборотних джерел фінансування, який являє собою різницю між власними джерелами фінансування, необоротними ресурсами та витратами майбутніх періодів. Для його розрахунку необхідно з алгебраїчної суми залишків по рахунках 40 – 46 класу 4 «Власний капітал та забезпечення» відняти алгебраїчну сума залишків по рахунках 10 – 19 класу 1 «Необоротні активи» та відняти залишок по рах. 39 «Витрати майбутніх періодів». Залишки по відповідних рахунках необхідно розрахувати на момент проведення аналізу фінансової стійкості.

Узагальнюючі абсолютні показники:

1) наявність (нестача) джерел фінансування для формування оборотних господарських засобів (ресурсів);

2) наявність (нестача) джерел фінансування для формування матеріальних оборотних ресурсів (запасів).

Загальна схема методики розрахунку цих двох показників – це різниця між двома їх складовими:

- наявність (нестача) джерел фінансування для формування оборотних господарських засобів (ресурсів) дорівнює: джерела фінансування мінус оборотні господарські засоби (ресурси);

- наявність (нестача) джерел фінансування для формування матеріальних оборотних ресурсів (запасів) дорівнює: джерела фінансування мінус матеріальні оборотні ресурси (запаси).

Комплексні показники.

Узагальнюючий абсолютний показник фінансової стійкості у внутрішньому фінансовому аналізі – наявність (нестача) джерел фінансування для формування оборотних господарських засобів (ресурсів) складається з двох груп показників, які запропоновано виділити як комплексні показники:

- наявність джерел формування оборотних господарських засобів (ресурсів);

- забезпеченість оборотних господарських засобів (ресурсів) джерелами їх формування.

Узагальнюючий абсолютний показник фінансової стійкості у внутрішньому фінансовому аналізі – наявність (нестача) джерел фінансування для формування матеріальних оборотних ресурсів (запасів) складається з двох груп показників, які запропоновано виділити як **комплексні показники**:

- наявність джерел формування матеріальних оборотних ресурсів (запасів);

- забезпеченість матеріальних оборотних ресурсів (запасів) джерелами їх формування.

Часткові показники.

Комплексний показник - наявність джерел для формування оборотних господарських засобів (ресурсів) запропоновано розраховувати за наступними чотирма **частковими показниками**:

1. Наявність власних оборотних джерел (НВОД), які розраховуються як різниця

між сумою власних джерел (ВД) та сумою необоротних господарських ресурсів (НГР) та витрат майбутніх періодів (ВМП): $НВОД = ВД - НГР - ВМП$, тобто $НВОД = \text{Сума по рах. 40} - 44 \text{ за мінусом сум по рах. 45 та 46} - \text{суми по рах. 10} - 19 - \text{сума по рах. 39}$.

2. Наявність власних оборотних та довгострокових залучених (включаючи поточну заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями) джерел для формування оборотних господарських засобів (ресурсів) (НВОДДЗД), які розраховуються як різниця між сумою власних джерел (ВД), довгострокових залучених джерел (ДЗД), поточної заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями (ПЗДЗ) та сумою необоротних господарських ресурсів (НГР) та витрат майбутніх періодів (ВМП): $НВОДДЗД = ВД + ДЗД + ПЗДЗ - НГР - ВМП$, або $НВОД + ДЗД + ПЗДЗ$, тобто $НВОДДЗД = \text{Сума по рах. 40} - 44 \text{ за мінусом сум по рах. 45 та 46} + \text{сума по рах 50} - 55 + \text{сума по рах. 61} - \text{суми по рах. 10} - 19 - \text{сума по рах. 39}$.

3. Наявність власних оборотних, довгострокових та поточних (короткострокових) позикових джерел для формування оборотних господарських засобів (ресурсів) (НВОДДЗДПЗД): $НВОДДЗДПЗД = ВД + ДЗД + ПЗДЗ + ПЗД - НГР - ВМП$, або $НВОД + ДЗД + ПЗДЗ + ПЗД$, або $НВОДДЗД + ПЗД$, тобто $НВОДДЗДПЗД = \text{Сума по рах. 40} - 44 \text{ за мінусом сум по рах. 45 та 46} + \text{сума по рах 50} - 55 + \text{сума по рах. 61} + \text{суми по рах. 60, 62} - 68 - \text{суми по рах. 10} - 19 - \text{сума по рах. 39}$.

4. Наявність власних оборотних, довгострокових та поточних (короткострокових) позикових джерел, забезпечень наступних витрат і платежів, доходів майбутніх періодів для формування оборотних господарських засобів (ресурсів) (НД): $НД = (ВД - НГР - ВМП) + ДЗД + ПЗДЗ + ПЗД + ЗНВП + ДМП$, або $НВОД + ДЗД + ПЗДЗ + ПЗД + ЗНВП + ДМП$, або $НВОДДЗД + ПЗД + ЗНВП + ДМП$, або $НВОДДЗДПЗД + ЗНВП + ДМП$, тобто $НД = \text{Сума по рах. 40} - 44 \text{ за мінусом сум по рах. 45 та 46} - \text{суми по рах. 10} - 19 - \text{сума по рах. 39} + \text{сума по рах 50} - 55 + \text{сума по рах. 61} + \text{суми по рах. 60, 62} - 68 + \text{суми по рах. 47} - 49 + \text{сума по рах. 69}$.

Комплексний показник - забезпеченість оборотних господарських засобів (ресурсів) джерелами для їх формування запропоновано розраховувати за наступними чотирма **частковими показниками**:

1. Наявність (нестача) власних оборотних джерел для формування оборотних господарських засобів (ресурсів) (ОГР) або забезпеченість (незабезпеченість) власними оборотними джерелами формування оборотних господарських засобів (ресурсів): $+/- НВОД = НВОД - ОГР$, або $ВД - НГР - ВМП - ОГР$, тобто $+/- НВОД = \text{Сума по рах. 40} - 44 \text{ за мінусом сум по рах. 45 та 46} - \text{суми по рах. 10} - 19 - \text{сума по рах. 39} - \text{сума по рах. 20} - 38$.

2. Наявність (нестача) власних оборотних та довгострокових залучених (включаючи поточну заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями) джерел для формування оборотних господарських засобів (ресурсів) або забезпеченість (незабезпеченість) власними оборотними та довгостроковими залученими (включаючи поточну заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями) джерелами формування оборотних господарських засобів (ресурсів): $+/- НВОДДЗД = ВД + ДЗД + ПЗДЗ - НГР - ВМП - ОГР$, або $НВОД + ДЗД + ПЗДЗ - ОГР$, тобто $+/- НВОДДЗД = \text{Сума по рах. 40} - 44 \text{ за мінусом сум по рах. 45 та 46} + \text{сума по рах 50} - 55 + \text{сума по рах. 61} - \text{суми по рах. 10} - 19 - \text{сума по рах. 39} - \text{сума по рах. 20} - 38$.

3. Наявність (нестача) власних оборотних, довгострокових та поточних (короткострокових) позикових джерел для формування оборотних господарських засобів (ресурсів) або забезпеченість (незабезпеченість) власними оборотними, довгостроковими та поточними (короткостроковими) позиковими джерелами формування оборотних господарських засобів (ресурсів): $+/- НВОДДЗДПЗД = ВД +$

ДЗД + ПЗДЗ + ПЗД – НГР – ВМП - ОГР, або НВОД + ДЗД + ПЗДЗ + ПЗД - ОГР, або НВОДДЗД + ПЗД - ОГР, тобто +/- НВОДДЗДПЗД = Сума по рах. 40 – 44 за мінусом сум по рах. 45 та 46 + сума по рах 50 – 55 + сума по рах. 61 + суми по рах. 60, 62 – 68 – суми по рах. 10 – 19 – сума по рах. 39 – сума по рах. 20 – 38.

4. Наявність (нестача) власних оборотних, довгострокових та поточних (короткострокових) позикових джерел, забезпечень наступних витрат і платежів, доходів майбутніх періодів для формування оборотних господарських засобів (ресурсів) або забезпеченість (незабезпеченість) власними оборотними, довгостроковими, поточними (короткостроковими) позиковими джерелами, забезпеченнями наступних витрат і платежів та доходами майбутніх періодів формування оборотних господарських засобів (ресурсів): +/- НД = (ВД – НГР – ВМП) + ДЗД + ПЗДЗ + ПЗД + ЗНВП + ДМП - ОГР, або НВОД + ДЗД + ПЗДЗ + ПЗД + ЗНВП + ДМП - ОГР, або НВОДДЗД + ПЗД + ЗНВП + ДМП - ОГР, або НВОДДЗДПЗД + ЗНВП + ДМП - ОГР, тобто +/- НД = Сума по рах. 40 – 44 за мінусом сум по рах. 45 та 46 – суми по рах. 10 – 19 – сума по рах. 39 + сума по рах 50 – 55 + сума по рах. 61 + суми по рах. 60, 62 – 68 + суми по рах. 47 – 49 + сума по рах. 69 – сума по рах. 20 – 38.

Комплексний показник - наявність джерел для формування матеріальних оборотних ресурсів (запасів) запропоновано розраховувати за наступними трьома **частковими показниками**:

1. Наявність власних матеріально-оборотних джерел (НВМОД), які розраховуються як різниця між сумою власних джерел (ВД) та сумою необоротних господарських ресурсів (НГР) та витрат майбутніх періодів (ВМП) та оборотних фінансових засобів (ОФЗ): НВОД = ВД – НГР – ВМП - ОФЗ, тобто НВОД = Сума по рах. 40 – 44 за мінусом сум по рах. 45 та 46 – суми по рах. 10– 19 – сума по рах. 39 – суми по рах. 30 – 38.

2. Наявність власних матеріально-оборотних та довгострокових залучених (включаючи поточну заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями) джерел для формування матеріальних оборотних ресурсів (запасів) (НВМОДДЗД), які розраховуються як різниця між сумою власних джерел (ВД), довгострокових залучених джерел – довгострокових кредитів та позик під запаси (ДКП), довгострокових векселів виданих під запаси (ДВВ), поточної заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями під запаси (ПЗДЗ) та сумою необоротних господарських ресурсів (НГР, витрат майбутніх періодів (ВМП) та оборотних фінансових засобів (ОФЗ): НВМОДДЗД = ВД + ДКП + ДВВ + ПЗДЗ – НГР – ВМП – ОФЗ, або НВМОД + ДКП + ДВВ + ПЗДЗ, тобто НВМОДДЗД = Сума по рах. 40 – 44 за мінусом сум по рах. 45 та 46 + сума по рах 50 – 51 (під запаси) + сума по рах. 61(під запаси) – суми по рах. 10 – 19 – сума по рах. 39 - суми по рах. 30 – 38.

3. Наявність власних матеріально-оборотних, довгострокових та поточних (короткострокових) позикових джерел для формування матеріальних оборотних ресурсів (запасів) (НВМОДДЗДПЗД), які розраховуються як різниця між сумою власних джерел (ВД), довгострокових залучених джерел – довгострокових кредитів та позик під запаси (ДКП), довгострокових векселів виданих під запаси (ДВВ), поточної заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями під запаси (ПЗДЗ), короткостроковими кредитами та позиками під запаси (ККП), короткостроковими векселями виданими під запаси (КВВ), короткостроковою кредиторською заборгованістю під запаси (ККЗ), поточними зобов'язаннями з одержаних авансів (ПЗОА) та сумою необоротних господарських ресурсів (НГР), витрат майбутніх періодів (ВМП) та оборотних фінансових засобів (ОФЗ): НВМОДДЗДПЗД = ВД + ДКП + ДВВ + ПЗДЗ + ККП + КВВ + ККЗ + ПЗОА - НГР – ВМП – ОФЗ, або НВМОД + ДКП + ДВВ + ПЗДЗ + ККП + КВВ + ККЗ + ПЗОА; або НВМОДДЗД +

ККП + КВВ + ККЗ + ПЗОА, тобто $\text{НВМОДДЗДПЗД} = \text{Сума по рах. 40} - 44 \text{ за мінусом сум по рах. 45 та 46} + \text{сума по рах 50} - 51(\text{під запаси}) + \text{сума по рах. 61}(\text{під запаси}) + \text{суми по рах. 60, 62, 63, 681}(\text{під запаси}) - \text{суми по рах. 10} - 19 - \text{сума по рах. 39} - \text{суми по рах. 30} - 38.$

Комплексний показник - забезпеченість матеріальних оборотних ресурсів (запасів) джерелами для їх формування запропоновано розраховувати за наступними трьома **частковими показниками**:

1. Наявність (нестача) власних матеріально-оборотних джерел для формування матеріальних оборотних ресурсів (запасів) або забезпеченість (незабезпеченість) власними матеріально-оборотними джерелами формування матеріальних оборотних господарських засобів (запасів): $\pm \text{НВМОД} = \text{ВД} - \text{НГР} - \text{ВМП} - \text{ФОЗ} - \text{МОР}$, тобто $\pm \text{НВМОД} = \text{Сума по рах. 40} - 44 \text{ за мінусом сум по рах. 45 та 46} - \text{суми по рах. 10} - 19 - \text{сума по рах. 39} - \text{суми по рах. 30} - 38 - \text{сума по рах. 20} - 28.$

2. Наявність (нестача) власних матеріально-оборотних та довгострокових залучених (включаючи поточну заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями) джерел для формування матеріальних оборотних ресурсів (запасів) або забезпеченість (незабезпеченість) власними матеріально-оборотними та довгостроковими залученими (включаючи поточну заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями) джерелами формування матеріальних оборотних господарських засобів (запасів): $\pm \text{НВМОДДЗД} = \text{ВД} + \text{ДКП} + \text{ДВВ} + \text{ПЗДЗ} - \text{НГР} - \text{ВМП} - \text{ФОЗ} - \text{МОР}$, або $\text{НВМОД} + \text{ДКП} + \text{ДВВ} + \text{ПЗДЗ} - \text{МОР}$, тобто $\pm \text{НВМОДДЗД} = \text{Сума по рах. 40} - 44 \text{ за мінусом сум по рах. 45 та} + \text{сума по рах 50} - 51(\text{під запаси}) + \text{сума по рах. 61}(\text{під запаси}) - \text{суми по рах. 10} - 19 - \text{сума по рах. 39} - \text{суми по рах. 30} - 38 - \text{сума по рах. 20} - 28.$

3. Наявність (нестача) власних матеріально-оборотних, довгострокових та поточних (короткострокових) позикових джерел для формування матеріальних оборотних ресурсів (запасів) або забезпеченість (незабезпеченість) власними матеріально-оборотними, довгостроковими та поточними (короткостроковими) позиковими джерелами формування матеріальних оборотних господарських засобів (запасів): $\pm \text{НВМОДДЗДПЗД} = \text{ВД} + \text{ДКП} + \text{ДВВ} + \text{ПЗДЗ} + \text{ККП} + \text{КВВ} + \text{ККЗ} + \text{ПЗОА} - \text{НГР} - \text{ВМП} - \text{ФОЗ} - \text{МОР}$, або $\text{НВМОД} + \text{ДКП} + \text{ДВВ} + \text{ПЗДЗ} + \text{ККП} + \text{КВВ} + \text{ККЗ} + \text{ПЗОА} - \text{МОР}$, або $\text{НВМОДДЗД} + \text{ККП} + \text{КВВ} + \text{ККЗ} + \text{ПЗОА} - \text{МОР}$, тобто $\pm \text{НВМОДДЗДПЗД} = \text{Сума по рах. 40} - 44 \text{ за мінусом сум по рах. 45 та 46} + \text{сума по рах 50} - 51(\text{під запаси}) + \text{сума по рах. 61}(\text{під запаси}) + \text{суми по рах. 60, 62, 63, 681}(\text{під запаси}) - \text{суми по рах. 10} - 19 - \text{сума по рах. 39} - \text{суми по рах. 30} - 38 - \text{сума по рах. 20} - 28.$

Залишки на рахунках визначаються по мірі необхідності в проведенні аналізу фінансової стійкості.

До останніх тенденцій іноземного досвіду в аналізі фінансової звітності слід віднести думку американського вченого Венді МакКензі, який починає дослідження довго- та середньострокової платоспроможності, тобто чи в змозі компанія виконати свої довгострокові зобов'язання (по суті виноситься у вітчизняному розумінні питання аналізу фінансової стійкості) з визначення позитивного чистого капіталу (у 2003 році вживає термін - показник чистої вартості) як різниця між всіма активами та всіма зобов'язаннями. Автор називає також цю величину чистими активами, які дорівнюють капіталу та резервам [21, с. 155 – 156; 22, с. 268 – 269]. Дійсно, перше, що може свідчити про мінімальні умови фінансової стійкості – це наявність позитивної величини тих активів, які фінансуються або сформовані за рахунок суто власного капіталу або позитивної величини власного капіталу в загальному капіталі суб'єкта

господарювання. Доволі часто зустрічаються такі господарські формування, у яких така умова не дотримується і позиковий капітал не просто перевищує власний капітал, а є превалюючим і головним, за рахунок чого отримується позитивне значення валюти балансу, не дивлячись на від'ємне значення за рахунок непокритих збитків величини власного капіталу, хоча при цьому суб'єкт господарювання може бути прибутковим за результатами звітних періодів.

Така ситуація відбувається, коли господарюючий суб'єкт, хоча і отримує чистий прибуток за результатами поточного та попереднього звітних періодів, але їхньої величини недостатньо для покриття суми понесених перед цим збитків. Тому спостерігається картина – суб'єкт економіки – прибутковий, але не має позитивного як вказують «чистого» капіталу, немає позитивних «чистих» активів і не є фінансово стійким.

Відомі російські вчені, а саме: О.В. Єфімова, 2009 р. виділяє показник - чисті активи [2, с. 126], А.Д. Шеремет, 2009 р., 2010 р. та Є.В. Негашев, 2010 р., З.В. Кірьянова, О.І. Седова, 2011 р. вказують на чисті активи або реальний власний капітал [10, с. 292; 11, с. 135; 4, с. 161].

Таким чином, з урахуванням іноземного досвіду визначення показника позитивного чистого капіталу (позитивної чистої вартості) або наявності чистих активів та його результативної інформації, вважається за доцільне ввести у внутрішньому фінансовому аналізі показник – позитивні власні джерела фінансування як різниця між загальними ресурсами та загальними зобов'язаннями. І виокремити його в складі головних абсолютних показників фінансової стійкості.

Пропонується також ввести в склад головних абсолютних показників фінансової стійкості у внутрішньому фінансовому аналізі наявність власних оборотних джерел фінансування як різницю між власними джерелами фінансування, необоротними ресурсами та витратами майбутніх періодів.

Дана величина дійсно буде свідчити про суто власні оборотні джерела фінансування, тобто ту частину власних джерел фінансування, яка припадає на фінансування саме оборотних ресурсів.

Економічний зміст цього показника полягає в тому, що визначається та сума власних джерел фінансування, яка залишається для фінансування дійсно саме оборотних ресурсів.

Багато авторів виокремлюють абсолютний показник фінансової стійкості, який називають узагальнюючим показником – лишок або нестачу джерел коштів для формування запасів і затрат і, як правило, з розподілом на три групи (табл. 1).

Жоден з авторів не вказує на виокремлення такого показника і розподілу його на внутрішній та зовнішній фінансовий аналіз.

У внутрішньому фінансовому аналізі пропонується два підходи в його назві та призначенні:

1) наявність (нестача) джерел фінансування для формування матеріальних оборотних ресурсів (запасів) як узагальнюючий абсолютний показник фінансової стійкості для тих підприємств, у яких вагома величина матеріальних оборотних ресурсів (запасів) (виробничі, торгові та ін.);

2) наявність (нестача) джерел фінансування для формування оборотних засобів (ресурсів) як узагальнюючий абсолютний показник фінансової стійкості для тих підприємств, у яких незначна величина матеріальних оборотних засобів (ресурсів) (виробничих запасів, незавершеного виробництва, товарів, готової продукції) або їх взагалі немає в силу специфіки діяльності (як правило, це будуть ті господарюючі суб'єкти, які не займаються виробничою та торгівельною діяльністю, а, наприклад, надають послуги).

Найменування та методика визначення запропонованих комплексних та часткових показників фінансової стійкості показана та розкрита вище.

За частковими показниками досліджуються та визначаються типи фінансової стійкості.

Пропонується наступна модель внутрішнього аналізу фінансової стійкості компанії на основі абсолютних її показників:

1-й етап: визначення та інтерпретація отриманих результатів головних абсолютних показників фінансової стійкості (позитивні власні джерела фінансування та наявність власних оборотних джерел фінансування);

2-й етап: визначення та інтерпретація отриманих результатів узагальнюючих, комплексних та часткових абсолютних показників фінансової стійкості (набір даних показників залежить від виду діяльності господарюючого суб'єкта)

3-й етап – визначення типу фінансової стійкості (за допомогою часткових абсолютних її показників).

Таким чином, можна зробити наступні висновки.

У внутрішньому фінансовому аналізі суб'єктів господарювання за допомогою абсолютних показників фінансової стійкості запропоновано:

- класифікацію абсолютних показників: 1) головні показники; 2) узагальнюючі показники; 3) комплексні показники; 4) часткові показники;

- методику визначення запропонованих абсолютних показників фінансової стійкості за даними аналітичного обліку;

- модель внутрішнього аналізу фінансової стійкості компанії на основі абсолютних її показників, яка являє собою три організаційні етапи його проведення: 1) визначення та інтерпретація отриманих результатів головних абсолютних показників фінансової стійкості; 2) визначення та інтерпретація отриманих результатів узагальнюючих, комплексних та часткових абсолютних показників фінансової стійкості; 3) визначення типу фінансової стійкості.

Розроблена модель внутрішнього аналізу фінансової стійкості компанії на основі запропонованих абсолютних показників підніме рівень її логічного вивчення та всебічного дослідження, більш глибокого з'ясування чинників позитивних або негативних змін, знаходження шляхів її покращення та розробки заходів з їх реалізації та впровадження.

Список літератури

1. Бузырев В.В. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности строительного предприятия: учебник / В.В. Бузырев, И.П. Нужина. – М.: КНОРУС. 2010. – 336 с.
2. Ефимова О.В. Финансовый анализ: современный инструментарий для принятия экономических решений: учебник / О.В. Ефимова. – М.: Изд-во «Омега-Л», 2009. – 350 с.
3. Жулина Е.Г. Анализ финансовой отчетности: учеб. пособ. / Е. Г. Жулина, Н.А. Иванова. – М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К*», 2011. – 272 с.
4. Кирьянова З.В. Анализ финансовой отчетности: учебник для бакалавров / З.В. Кирьянова, Е.И. Седова. – М.: Изд-во Юрайт, 2011
5. Лытнева Н.А. Бухгалтерский учет и анализ / Н.А. Лытнева, Н.В. Парушина, Е.А. Кыштымова. – Ростов н/Д: Феникс, 2011. – 604 с.
6. Любушин Н.П., Бабичева Н.Э. Финансовый анализ: учебник / Н.П. Любушин, Н.Э. Бабичева. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Эксмо, 2010. – 336 с.
7. Пласкова Н.С. Экономический анализ: учебник / Пласкова Н.С. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Эксмо, 2010. – 704 с.
8. Пожидаева Т.А. Анализ финансовой отчетности: учеб. пособ. / Т.А. Пожидаева. – 3-е изд., стер. – М.: КНОРУС. 2010. – 320 с.
9. Черненко А.Ф. Анализ финансовой отчетности: учеб. пособ. / А.Ф. Черненко, А.Б. Башарина. – Ростов н/Д.: Феникс, 2010. – 285 с.

10. Шеремет А.Д. Анализ и диагностика финансово- хозяйственной деятельности предприятия: Учебник. - М.: ИНФРА-М, 2009. – 367 с.
11. Шеремет А.Д., Негашев Е.В. Методика финансового анализа деятельности коммерческих организаций. - 2-е изд., перераб. и доп. - М: ИНФРА- М, 2010. – 208 с.
12. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посіб. – 2-вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2005. – 662 с.
13. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.
14. Лахтіонова Л.А. Аналіз платоспроможності та ліквідності суб'єктів підприємницької діяльності: Монографія / Л.А. Лахтіонова. – К.: КНЕУ, 2010. – 657 с.
15. Лахтіонова Л.А. Аналіз фінансової стійкості суб'єктів підприємницької діяльності: Монографія / Л.А. Лахтіонова. – К.: КНЕУ, 2011. – 880 с. (у видавництві).
16. Мних Є.В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Є.В. Мних, Н.С. Барабаш. – К.: КНТЕУ, 2010. – 412 с.
17. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. / Магопєць О.А., Давидов І.Г., Сорокіна А.І., Головченко Н.Ю. – Кіровоград, ТОВ «КОД», 2010. – 280 с.
18. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. – К.: Кондор, 2009. – 196 с.
19. Бернштейн Л.А. Анализ финансовой отчетности: теория, практика и интерпретация: Пер. с англ. / Науч. ред. перевод. чл.-кор. РАН И.И. Елисеева. Гл. ред. серии проф. Я.В.Соколов. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 624 с.
20. Карлин Т.Р., Макмин А.Р. Анализ финансовых отчетов (на основе ГААР): Учебник. – М. ИНФРА-М, 2001. – 448 с.
21. МакКензі, Венді. Посібник Financial Times з аналізу та використання фінансової звітності: Пер. з англ. – К.: Всеуито; Наукова думка, 2003. – 283 с.
22. МакКензи Венди. Использование и интерпретация финансовой отчетности: Пер. с англ. – Днепропетровск: Баланс-Клуб Бизнес Букс, 2006. – 600 с.
23. Уолш Кяран. Ключові фінансові показники. Аналіз та управління розвитком підприємства: пер. з англ. – К.: Всеуито; Наукова думка, 2001. – 367 с.
24. Уолш Кяран. Ключевые показатели менеджмента: руководство по работе с критическими числовыми, управляющими вашим бизнесом / Пер. с англ. О.В. Чумаченко. – 4-е изд. – К.: Companion Group, 2006. – 400 с.
25. Уолш Кяран. Ключевые показатели менеджмента. Полное руководство по работе с критическими числами, управляющими вашим бизнесом / Пер с англ.. О.В. Чумаченко. – 4-е изд. – К.: Companion Group, 2008. – 880 с.
26. Управление финансами: бизнес-курс МВА: учебник / под ред. Джона Лесли Ливингстона и Теодора Гроссмана; пер. с англ. Н.Е. Русановой. – 3-е изд., стер. – М.: Изд-во «Омега-Л», 2008. – 837 с.
27. Хиггинс, Роберт С. Финансовый анализ: инструменты для принятия бизнес- решений. : Пер. с англ. – М.: ООО «И.Д. Вильямс», 2007. – 464 с.
28. Этрилл П. Финансы и бухгалтерский учет для неспециалистов / Питер Этрилл, Эдди Маклейни: Пер. с англ. – 2-е изд. – М.: Альпини Бизнес Букс, 2007. – 512 с.
29. Этрилл П. Финансы и бухгалтерский учет для неспециалистов / Питер Этрилл, Эдди Маклейни: Пер. с англ. – 3-е изд. – М.: Альпини Паблшера, 2010. – 502 с.

Л.Лахтіонова

Модель внутреннего анализа финансовой стойкости компании на основе абсолютных ее показателей

Рассмотрены мнения ученых-аналитиков относительно абсолютных показателей финансовой устойчивости субъектов хозяйствования, представлена критическая оценка различным точкам зрения по этому вопросу, разработана и обоснована собственная точка зрения о системе абсолютных показателей финансовой устойчивости хозяйствующих субъектов во внутреннем финансовом анализе. Предложена модель внутреннего анализа финансовой устойчивости компании на основе абсолютных ее показателей.

L.Lahtionova

Model internal analysis of financial stability of the company based on its absolute indicators

It is exposed debatable questions on basis of scientist-analysts' ideas about absolute indexes of financial stability at subjects of ménage, given critical appreciation to different points of view about absolute indexes of financial stability of enterprises within external financial analysis. Proposed a model of internal analysis of financial stability on the basis of the absolute of its indicators.

Одержано 25.10.12